Diakon v službe liturgického ohlasovania
Anton Fabian

Konferencia: Trvalý diakonát - pastorálno teologické aspekty
Košice 12. 03. 2009
(Príspevok vznikol v rámci grantovej úlohy VEGA 1/0354/09
Interdisciplinárna analýza pocitu zmyslu života a jeho komponentov v sociálne významných skupinách z hľadiska jeho formovania a prežívania.)

Abstrakt
Článok pojednáva o statuse diakona v ohlasovacej funkcii v cirkevnej službe, kokrétne v homílii, ktorá je integrálnou časťou eucharistie. Pre úzky vzťah medzi Božím slovom a sviatosťami je táto činnosť rezervovaná kompetentným ordinovaným služobníkom, medzi ktorých patrí aj diakon.

Abstract
Article discusses the status of deacon in the church preaching office, that mean´s in homilies, which is an integral part of the Eucharist. The close relationship between God's word and sacraments - this activity is reserved to the competent ordinate minister, among which include the deacon.

Kľúčové slová
homília, diakon, liturgia, kázanie

The Key Words
homily, deacon, liturgy, preaching

Úvod

Medzi základné pastoračné úlohy diakona patrí aj služba ohlasovania, rozvíjaná nielen v evanjelizačnom alebo katechetickom zmysle, ale aj ako homília, teda v liturgickom kontexte. Podobne ako ordinovaný kňaz, aj diakon si kladie otázku: čo dnes poviem v homílii ? Niekomu to môže spôsobovať úzkosť, iný sa riadi talianským príslovím: „Le parole non mancano mai“ (slová nikdy nechýbajú...) Práve liturgický kontext robí z kostolnej kazateľskej reči špecifickú skutočnosť. Iné je mať prednášku v aule vysokej školy, iné je hovoriť v rozhlase alebo televízii a zasa iné je hovoriť v rámci bohoslužieb, keď prejav je súčasťou širšieho obradu. Práve rituálny kontext dodáva kazateľovej diakonovej reči silu a svetlo Ducha Božieho - nielen pre rečníka ale aj pre poslucháčov - a to môže byť pre ordinovaného služobníka zdrojom optimizmu a zmysluplnosti práce.

1 Cirkev slova a sakramentu.

Nedá sa pochopiť hodnota liturgického ohlasovania (homílie) bez toho, žeby sme si nevšimli funkcie slova a sviatostí v cirkevno-liturgickom kontexte. Dávno pred koncilom mníchovský kánonista Klaus Mörsdorf - žijúci v prostredí, kde si evanjelickí, luteránski teológovia dávali prívlastok, že sú Cirkvou slova a katolíkov nazývali Cirkvou sviatostí – napísal úvahu o slove a sviatostiach v Cirkvi. Vychádza zo skutočnosti, že dnes viditeľná, hierarchicky usporiadaná Cirkev je znamením spásy, ktorú ustanovil Ježiš Kristus. V tomto znaku, znamení, On, bohočlovek, pokračuje v svojom pôsobení

skrytým spôsobom až do druhému príchodu. Preto má cirkevný spoločenský poriadok sakramentálny charakter. Píše: „*Božie spásne účinky sú viditeľným a hmatateľným spôsobom prítomné v Cirkvi, tak ako boli u Božieho Syna, ktorý sa stal človekom, a ktorého ľudské telo skrylo v svojej plnosti božský život. Ježiš Kristus, bohočlovek je prasakramentom, od ktorého je odvodené všetko súčasné sakramentálne dianie.*“ [1] Cirkev v prítomnosti je sídlom Bohočloveka v priestore a čase a v tomto zmysle aj žijúcim prasakramentom.

Ježiš určil aj spôsob, akým má Cirkev pokračovať a splniť svoju úlohu: cez ohlasovanie slova a vysluhovanie sviatostí. Ohlasovanie slova a sakramentálne konanie nie sú dva rozličné spôsoby sprostredkovania spásy, ale sú v živej a účinnej jednote, pretože je to sám Pán, ktorý v obidvoch spôsoboch pokračuje v spásonosnom pôsobení. Slovo, ktoré je v Cirkvi ohlasované a počúvané, je svedectvom Cirkvi o Ježišovi Kristovi, ktorý sa stal človekom, o jeho živote a pôsobení, o jeho radostnom posolstve, ktoré priniesol ľudstvu od Otca. Mörsdorf pokračuje: „*Ohlasovanie sa uskutočňuje v plnej moci Pána, takže keď sa dnes v Cirkvi ohlasuje slovo, sám Pán dokazuje svoju prítomnosť. Neviditeľný Pán zaručuje silu slovu Cirkvi, moc pôsobenia, ktorá nie je prístupná ľudskej reči.*“ [2] Tak ako živé kresťanské svedectvo cirkevného spoločenstva povoláva k viere tých, ktorí sú vonku, podobne aj ohlasovanie slova nabáda k rozhodnutiu pre vieru a k nasledovaniu Pána vo viditeľnej Cirkvi. Ohlasovanie slova predstavuje silu, ktorá buduje spoločenstvo, čiže je podstatným elementom vo výstavbe viditeľnej Cirkvi.

Ohlasovanie slova teda hlboko súvisí so sakramentálnym životom Cirkvi. Čo je počuté v slove, stáva sa v zmyslutvorivom dianí sakramentálneho konania viditeľné a hmatateľné. Tajomstvo spásy sa stelesňuje v sakramentálnych znakoch, t. z. v symbolických úkonoch. Tie nemajú svoju duchovnú účinnú silu sami zo seba, ale zo slova Krista, ktorý im prepožičiava účinnosť svojou prítomnosťou. Slovo takto stojí v úzkom vzťahu k sakramentu. Výstižne to napísal Söhngen, ktorého Mörsdorf cituje: „*Slovo je sakrament naplnený plnosťou mocnej duchovnosti a sakrament je slovo, naplnené plnosťou duchovnej účinnosti*.“ [3]

Slovo a sviatosť sú teda dva rozličné elementy vo výstavbe viditeľnej Cirkvi. Cirkev nie je len Cirkvou slova a tiež nie je len Cirkvou sakramentu. Je obojím zároveň, čiže Cirkvou slova a sakramentu. Rozlišovanie nás iba odkazuje na konštitucionálny a aktuálne činný poriadok v Cirkvi. V obidvoch poriadkoch jestvuje jednota vzťahu slova a sakramentu a v obidvoch poriadkoch je Cirkev znamením spásy, hoci v rozličnej intenzite. Do služby slova a sakramentov je zapojený ordináciou aj diakon. [4]

2 Medius ordo

Sprostredkovacia funkcia ohlasovania pomáha porozumieť aj základné definovanie statusu diakona. Diakon je “medius ordo” - termín explicitne použitý pre (trvalý) diakonát v motu proprio *Ad Pascendum.* Vo voľnom preklade a výklade to znamená

---

1 MÖRSDORF, K.: *Zur Grundlegung des Rechtes der Kirche.* In: *Münchener theologische Zeitschrift,* roč. 3, 1952, č. 4, s. 329.

2 MÖRSDORF, K.: *Zur Grundlegung des Rechtes der Kirche,* s. 330.

3 SÖHNGEN, G., *Symbol und Wirklichkeit im Kultmysterium.* Bonn : 1937, s. 18.

4 Porov. KAHANEC, M.: *Zánik trvalého diakonátu ?* In: Verba theologica, roč. 8, 2008, č. 1, str. 135-140.

„článok medzi vyššími stupňami cirkevnej hierarchie a ostatným Božím ľudom.“[5] Táto myšlienka našla veľkú odozvu v dnešnej teológii a poskytuje „rôzne náhľady na sprostredkovanie: medzi klérom a laikmi, medzi cirkvou a svetom, medzi kultom a bežným životom, medzi charitatívnou prácou a Eucharistiou, medzi stredom a okrajom kresťanského spoločenstva.“[6] V homílii ide o to, aby mysleniu a slovám dnešného človeka bola sprostredkovaná múdrosť pochádzajúca z Božieho slova.

Diakonom je zverená služba slova osobitným obradom v liturgii vysviacky. Po skončení konsekračnej modlitby a oblečení novovysvätených, biskup každému z nich podá knihu evanjelia týmito slovami: „Prijmi evanjelium Kristovo. Stal si sa jeho hlásateľom. Dbaj, aby si to, čo čítaš, veril, čo veríš, učil, a čo učíš, aj uskutočňoval.“ [7]

Tento prvok je prítomný v rímskom obrade aj pri vysviacke biskupa a presbytera, hoci s malými odlišnosťami. V byzantskom ríte sa používa rovnaká formula pre všetky tri hierarchické stupne. Podľa potreby sa menia iba slová: biskup, presbyter a diakon. [8]

Z povedaného je jasné, že odovzdávanie knihy evanjelia a zvolávanie Ducha Svätého na ordinadov slúži na to, aby zdôraznilo funkciu nadšeného ohlasovania, ktoré by sa malo skrze nich diať. Úlohou biskupa je ohlasovať evanjelium. Presbyteri sa podieľajú na tejto službe so svojim biskupom. A stálym diakonom je zverená táto služba ako služobníkom Krista služobníka. Oni sú vyzvaní pretvárať evanjelium na živú vieru, ohlasovať ju a napĺňať ju.[9]

Na túto prácu sa treba náležite pripraviť. Kandidáti musia prejsť ľudskou, intelektuálnou, duchovnou i teologickou formáciou. Je potrebné aby si osvojili rétorické schopnosti rozprávať na verejnosti, kázať a učiť. V tejto službe má byť ich zdrojom Sväté písmo, tradícia, liturgia a život Cirkvi.[10] Sú povinní nechať sa viesť Magistériom, lebo iba tak môžu predkladať celostne a verne Kristovo tajomstvo (porov. *CIC* 760). Ak budú mať v tejto službe stále na zreteli slová apoštola Pavla: „Nepočíname si úskočne, ani nefalšujeme Božie slovo, ale zjavujeme pravdu, a tak sa pred Bohom odporúčame svedomiu všetkých ľudí“ (*2Kor* 4, 2-2), potom bude ich slovo spočívať naozaj na krídlach Ducha.[11]

3 Homília - diakonia pravde

---

[5] PAVOL VI.: *Ad Pascendum*. 1972. In: PAVOL VI: *Rímsky pontifikál*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1981, s. 14.

[6] MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: Jáhenství – vývoj a perspektivy. In: *Teologické studie*, roč. 7 (2006), č.1, s. 90.

[7] PAVOL VI.: *Rímsky pontifikál*. Trnava : Spolok Svätého Vojtecha 1981, s. 89. Iný preklad znie: „to čo čítaš, premeň na živú vieru, uč, čo sa stalo živou vierou v tebe a uskutoční (dosiahni) to, čo učíš.“ NIEVES, G.R.: Der Ständige diakon: identität, funktion und perspektiven. In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/09-999999/ge13.html (27. 10. 2006).

[8] Porov. NIEVES, G.R.: Der Ständige diakon: identität, funktion und perspektiven. In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/09-999999/ge13.html (27. 10. 2006).

[9] Porov. NIEVES, G.R.: Der Ständige diakon: identität, funktion und perspektiven. In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/09-999999/ge13.html (27. 10. 2006).

[10] Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 23.

[11] Porov. NIEVES, G.R.: Der Ständige diakon: identität, funktion und perspektiven. In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/09-999999/ge13.html (27. 10. 2006).

Ján Pavol II. označil za jednu z hlavných úloh Cirkvi, službu ohlasovania – diakoniu pravde.[12] Služba pravdy (služba pravde, služba v pravde) nie je jednoduchá. Kazateľ tým, že hlása Božie slovo, niekedy znepokojí falošný pokoj mnohých svedomí, rozsekáva každú nejasnosť a vie sa dotknúť aj najtvrdších sŕdc. Vie, že ho má ohlasovať nie pre lichotenie ušiam poslucháčov, ale pre posilnenie viery a pravdy. Musí to robiť bez váhaní, strachu a komplexov. Ohlasovanie nesmie byť nikdy zredukované na mieru ľudskej pohodlnosti, naopak má sa stať prameňom rastu až na mieru Slova, tak pre jeho hlásateľa ako aj pre poslucháčov.

Diakonia pravde má úzky vzťah so sociálnou situáciou vo svete. Diakon je prorok nového sveta a ohlasovateľ posolstva, ktoré vrhá vlastné svetlo na pálčivé problémy dnešnej doby. Keďže sa má usilovať „pomáhať všetkým bez rozdielu, najmä chorým a hriešnikom,“[13] jeho zodpovednosť za službu Cirkvi núdznym sa má prejaviť aj v službe slova. Musí neustále obracať pozornosť veriacich k ich núdznym bratom a sestrám,[14] a tak podnecovať Cirkev, aby neprestávala slúžiť svetu. Je povolaný „diakonizovať Cirkev“.[15]

Túto svoju úlohu má realizovať aj vo vzťahu k celému svetu, pretože Cirkev nemôže mlčať, keď sa pre nespravodlivosť ľudia dostávajú do stavu núdze. Diakon má tzv. advokátnu úlohu charity, teda upozorňovať na problematické miesta v sociálnej politike a vyžadovať ich nápravu nielen vo vzťahu k štátu, ale i vo vzťahu k celej spoločnosti. Je povolaný uplatňovať princíp solidarity, ktorý hovorí, že nemožno čakať, kým sa nad biednym niekto zmiluje, ale vytvárať miesta, kde nájde podporu každý, kto sa ocitne v núdzi. Ohlasovanie tohto posolstva je vo veľkej miere práca na zmene zmýšľania a osobitné postavenie v tejto úlohe zohrávajú diakoni s civilným zamestnaním.[16]

Vlastnou úlohou diakona je teda ohlasovať evanjelium a kázať Božie slovo.[17] Avšak dnešný moderný človek, keďže je unavený z všelijakého rečnenia a návalu informácii, bude počúvať jedine tých učiteľov, ktorí aj svojím životom podávajú autentické svedectvo. Stále je totiž nepostrádateľné kázanie, ktorým sa radostná zvesť ohlasuje slovom.[18] „Medzi formami kázania vyniká homília, ktorá je časťou samej liturgie a je rezervovaná kňazovi alebo diakonovi“ (*CIC* 767). A mýlil by sa, kto by v homílii nevi-

---

[12] Porov. HOYOS, D.C.: Homily holy mass and diaconate ordination. In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/11-999999/HOMILY.html (27. 10. 2006).

[13] KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 38.

[14] Porov. ERHARTER, H.:Der Diakon in der Stadt. In: ULLRICH, L. (edit.): *Das Amt des Diakons*. Leipzig : St. Benno – Verlag 1977, s. 256, 259.

[15] Porov. ZULEHNER, P.M., Dienende Männer, *Diakonia* 34 (2003), s. 364. In: OPATRNÝ, M.: Otázka identity jáhenské služby. In: *Teologické studie*, roč. 5 (2004), č.2, s. 43. Porov. tiež WINDELS, O.: Jáhenská služba při liturgii. In: PASTORAČNÍ STŘEDISKO SV. VOJTECHA (edit.): *Texty Pastoračního střediska sv. Vojtecha, Služba trvalých jáhnů I.,II.* Praha : Pastorační středisko sv. Vojtecha 2005, CD nosič.

[16] Porov. OPATRNÝ, M.: Otázka identity jáhenské služby. In: *Teologické studie*, roč. 5 (2004), č.2, s. 42-43; Porov. ZULEHNER, P.M., Dienende Männer, *Diakonia* 34 (2003), s. 364. In: OPATRNÝ, M.: Otázka identity jáhenské služby. In: *Teologické studie*, roč. 5 (2004), č.2, s. 43.

[17] Porov. PAVOL VI.: *Všeobecné smernice Rímskeho misála*. In:PAVOL VI.: *Rímsky misál*. 1975. Vatikán : Typis polyglottis vaticanis 1980, č. 34,61.

[18] Porov. PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1975. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1999, čl. 41-42.

del účinný a vhodný prostriedok ohlasovania.[19] Ak diakon predsedá liturgickému sláveniu (nie pri omši), alebo bol vyslaný na jej slávenie, má kázni prikladať veľký význam,[20] pretože veriaci očakávajú veľmi mnoho od jeho kázania. „Mnoho farností a iných komunít žije a vzrastá práve zásluhou nedeľných homílií.“ [21] Diakon sa má starať aj o ľudí, ktorým životný stav z rôznych príčin neumožňuje participovať na riadnej pastorácii (porov. *CIC* 771).

4 Povaha homílie

Sledujúc dejiny človeka ziťujeme, že odpradávna vývoj smeroval z povedaného do písaného, a potom neskôr z písaného do vykladaného, interpretovaného slova. V tomto zmysle „liturgické zhromaždenie bolo vlastne kolískou Biblie.“[22] Okrem toho: často opakovaný text alebo modlitba chvály na liturgickom zhromaždení boli zapísané, preto aj z tohto pohľadu liturgia je kolískou, v ktorej sa narodila Biblia.

Dnes Biblia slúži ako východzí bod, ako základ pre liturgiu. Po čítaní, žalme a evanjeliu je homília, výklad pre život. Čiže z písomnej formy sa dostáva znovu do živej, ústnej podoby. Všetky hnutia dnes prízvukujú, dôležitosť Písma, ktoré nemá zostať mŕtvou literou. Mŕtvym sa muselo stať, lebo fixovalo skúsenosť viery. Ale živým je v každej generácii, ktorá ho prijíma a odovzdáva (traduje). Preto sa v Sacrosanctum Concilium zdôrazňuje vzťah Písma a liturgie slovami: „Sväté Písmo má pri slávení liturgie ten najväčší význam. Z neho sa totiž čítajú state, ktoré sa potom vysvetľujú v homílii, z neho sa spievajú žalmy...“[23]

V koncilových textoch je určená povaha (prirodzenosť, natura) homílie. Základná povaha je daná tým, že je integrálnou časťou liturgie. To, že homília patrí do obradu, že je integrálnou časťou kultu a špeciálne liturgie slova sa opakuje vo všetkých cirkevných dokumentoch, vzťahujúcich sa na homíliu. Treba vychádzať z toho, že liturgická akcia by nebola kompletná, keby bolo v nej iba čítanie Božieho slova bez ďalšieho vysvetlenia a poslucháčskej asimilácie. Teda používanie Božieho slova v liturgii je vtedy zmysluplné, keď sa biblický text: a) prečíta a b) vysvetlí. Ak však Božie slovo má byť aj oslavované, tak ho človek musí: c) prijať, asimilovať, musí sa s ním vnútorne zjednotiť. 24

Homíliu si vyžaduje logika obradu. Každý rítus, úkon, má svoju postupnosť. Konciloví otcovia sa vyjadrili v tom zmysle, že homília patrí nie pred obrad, nie za obrad, ale má byť v rámci obradu.

---

19 Porov. PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1975. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1999, čl. 43.

20 Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 24-25.

21 Porov. PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1975. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1999, čl. 43.

22 LANZA, S.: *La celebrazione luogo ermeneutico della Scrittura.* In: *Rivista di Pastorale Liturgica,* XXI, 1983, č. 118, s. 23 – 32.

23 DRUHÝ VAT. KONCIL: *Sacrosanctum Concilium,* 24: *„Maximum est sacrae Scripturae momentum in Liturgia celebranda. Ex ea enim lectiones leguntur et in homilia explicantur, psalmi canuntur...“*

24 Porov. BARILE, R.: *L'omelia prima e dopo il Vaticano II.* In: *Rivista di Pastorale Liturgica,* 33, 1995/1, č.188, s. 11-25.

Katechizmus katolíckej cirkvi, v článku 1154 pripomína, že keď sa číta Božie slovo, majú sa niesť sviece, má sa používať oheň, úklon, teda má sa zdôrazniť obrad, aby bolo vidieť, že ide o Božie slovo. Homiletické ohlasovanie nie je len racionálnou záležitosťou. Obradnosť napomáhajú aj krátke komentáre pred čítaniami, najmä Starého zákona, ktoré môže robiť pripravený laik. Príprava na nedeľné bohoslužby nespočíva v tom, že si kňaz alebo diakon prečíta evanjelium a premyslí homíliu, ale má si dať záležať na celom obrade: postarať sa o to, kto bude komentátor, lektor, žalmista. Keď krok za krokom sa obrad vystupňuje - komentár, čítania, spievaný žalm, slávnostne prečítané evanjelium (sviečky) – potom sú aj poslucháči vnútorne pripravení na kazateľovo slovo.

5 Biblické čítanie a liturgické oslavovanie

Homília má jasne pomenované zdroje: biblia a liturgia (SC 24). Diakon nemusí vymýšľať témy a k tomu prispôsobovať biblické čítania, ale vychádzajúc z čítaní a liturgie má pripraviť homíliu. Urobí tak vtedy, keď teologicky pochopí vzťah: Biblia a liturgia. V tomto zmysle sa veľmi pekne vyjadril Karl Rahner: „Knihy Nového zákona vznikli v životnom procese prvotnej cirkvi. Oni sú depozitom toho, čo sa prežívalo v prvotnej cirkvi a prostredníctvom nej bolo odovzdávané a ohlasované ako jej viera.“ [25] Čiže biblické knihy sú písomnosti, ktoré vznikli ako potvrdenie viery Božieho ľudu. Najplnejšie vyjadrenie nadobúda Písmo v liturgickom oslavovaní. Božie slovo proklamované v obradoch interpeluje poslucháča, ako pripomína Löhfing, nemecký biblista: „Jahveho spásna akcia aktualizovaná v zmluve bola v liturgickom zhromaždení neustále čítaná a pripomínaná Izraelitom, aby v nich vzbudzovala primeranú odpoveď a angažovanosť.“ [26]

Z tohto pohľadu Biblia nie je len zbierkou dokumentov na to, aby ju historici skúmali, ani nebola napísaná pre potešenie literárnych pracovníkov, ale ona je živým svedectvom a posolstvom viery jednej generácie pre druhú. Toto posolstvo je garantované Duchom Svätým (inšpirácia).

V liturgickom kontexte je výstižné vyjadrenie, ktoré napísal Maggioni: „Vzťah Písmo – cirkev, je tak úzky, že je opodstatnené z toho uzatvárať, že slovo Božie, ktoré interpeluje, osvecuje a sa prihovára, je nie len slovo Písma samo o sebe, a že to nie je ani skúsenosť komunity sama o sebe... Ale cirkevné čítanie nachádza primeranú reakciu v liturgickom oslavovaní. V ňom sa Písmo znovu stáva nielen živým slovom skrze ohlasovanie, ale to, čo je proklamované, je aj uskutočňované, čiže sa sprítomňuje.“[27]

Z koncilových vyhlásení vyplýva, že homília má exkluzívne liturgický kontext, čiže podstatne patrí k liturgii. Nebolo by teda správne vidieť ju iba v súvislosti s uskutočňovaním prorockej Kristovej úlohy. Mohlo by to narušiť jej základnú prirodzenosť. V rámci prorockej úlohy totiž sa dá jasne odlíšiť: služba slova vo všeobecnosti, teda učiteľská úloha, od úradnej liturgickej služby slova. Homília je vykonávanie aj kňazskej úlohy Krista, ako to popisuje V. Carbone: „Homília je liturgickým činom, ktorým niekto vykonáva povinnosť udelenú mu ordináciou. Tento liturgický akt je zároveň aktom hlásania Božieho slova v súhlase s podriadenosťou hierarchickej autorite. Homília predpokladá misiu, poslanie dané Kristom a preto podľa jej prirodzenosti patrí po apoštoloch biskupom a ich sviatostne ordinovaným pomocníkom, menovite kňazom a dia-

---

25 RAHNER,K.: *Sull´ispirazione della Sacra Scrittura.* Brescia : 1967, s. 53.

26 LOHFINK, N.: *Attualitá dell´Antico Testamento.* Brescia : 1969, s. 21.

27 MAGGIONI, B.: *Parola di Dio*. In: *Dizionario di Pastorale della comunitá cristiana.* Assisi : 1980, s.410.

konom, ako je to ustanovené právom..." [28] Teda koncil prezentuje homíliu ako liturgický čin (účasť na Kristovom kňazskom úrade) v jednote s vykonávaním služby slova, ministerium verbi (účasť na Kristovom prorockom úrade). [29]

Povaha tohto liturgicko-kazateľského úkonu je, že je proklamáciou (SC 35), vysvetľovaním (SC 24) a vovádzaním -inštruovaním (DV 24). Obsahom homílie sú „úžasné božie diela v dejinách spásy a tajomstvá Krista, vždy prítomné a aktívne", (SC 35) ako aj „tajomstvá viery a kresťanského života." (SC 52) Tento obsah homília čerpá z prameňov: „Sväté Písmo a liturgia." (SC 24, 35, 52)

6 Rovnováha medzi ohlasovaním a vysluhovaním sviatostí

Úvahy o náučnej (prorockej) funkcii v Cirkvi, ktorá sa v liturgii spája s úlohou posväcujúcou (sakramentálnou, kňazskou) privádza nás nutne k ďalšiemu teologickému skúmaniu vzťahu slova a sviatosti. Najlepšie sa porozumie tento vzťah vtedy, keď sa vychádza z dogmatiky, z toho čo vlastne sviatosti sú. Sviatosti realizujú a komunikujú to, čo ohlasovanie proklamuje a vysvetľuje. Čiže zmyslom ohlasovania je povedať, že dnes je Boh prítomný v sviatostiach a dnes komunikuje človeku celovečnú spásu. Teda ohlasovanie, kázanie je pozvanie k sviatostiam. Liturgia slova predchádza liturgiu obety ako prísľub predchádza svoje naplnenie. V dokumente Talianskej biskupskej konferencie o evanjelizácii a sviatostiach sa hovorí: „A tak Cirkev napĺňa svoje poslanie proklamovaním Božieho slova a siedmymi sviatosťami, ktoré sú privilegovanými úkonmi. Lebo im Kristus prisúdil zvláštnu účinnosť: komunikovať svoj život. Cirkev odhaľuje svoju pravú tvár, keď ohlasuje Božie slovo a slávi sviatosti. " [30]

Tento dôležitý dokument bol vydaný preto, aby evanjelizácia v zmysle ohlasovania, čiže vyučovanie bolo vyvážené voči sakramentalizácii, vysluhovaniu obradov. O sviatostiach vieme, že nielen hovoria o prítomnosti Ježiša Krista, ale vytvárajú spoločenstvo s ním (napr. eucharistia). Teda sviatosť spája Ježiša Krista a človeka, ktorý uveril v slovo. Sviatosti sú vždy sviatosťami viery. A viera je vždy vierou v Božie slovo, čiže objektívne počúvanie Božieho slova. Taliansky teológ Colombo píše: „V tejto perspektíve sviatosť, ktorá je vlastne oslavovaním, nie je v konečnom dôsledku rozdielna od Božieho slova. Jednak preto, že Ježiš Kristus eucharistie je aj Ježiš Kristus Biblie, teda Ježiš Kristus ako Božie slovo. Ale aj preto, že slovo a sviatosť sú vnútorne zamerané k tomu istému predmetu, a síce: uskutočniť spoločenstvo medzi ľuďmi a Ježišom, čiže budovať Cirkev." [31] Pre túto totožnosť v princípe a cieli, slovo a sviatosť treba vidieť súvislosti. Lebo ide o sebaodhalenie, o autokomunikáciu Boha v Ježišovi Kristovi: i v sviatostiach, i v slove.

Na druhej strane existuje aj rozlíšenie medzi slovom a sviatosťami v tom zmysle, že prostredníctvom sviatostí získavame milosť posväcujúcu, prebývanie Ducha svä-

---

28 CARBONE, V.: *De Commissione Decretis Concilii Vaticani Secundi Interpretandis: Dubiorum Solutionum explanatio.* In: *Monitor Ecclesiasticus,* 97, 1972, s. 327.

29 COMMISSIONE CENTRALE PER PREPARATIONE CONCILIO OECUMENICO VATICANO II.: *Acta Pontificiae,* Pars III, Typis Polyglottis Vaticanis, 1968, s. 105.

30 TALIANSKA BISKUPSKÁ KONFERENCIA: *Evangelizzazione e Sacramenti.* CEI 5/1973, s. 77 – 104.

31 COLOMBO, G.: *Predicazione e celebrazione. Riflessioni teologiche*. In: AA.VV.: *Predicare oggi.* Milano : Ancora, 1982, s. 50.

tého, sviatostný charakter atď. Konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu Dei verbum hovorí: „Plán zjavenia sa uskutočňuje udalosťami a slovami, ktoré medzi sebou vnútorne súvisia.“[32] Čiže pomocou slov a určitých udalostí, znakov sa prihovára Boh. Po hebrejsky je slovo „dabar“. V origináli má plnší význam ako v preklade. V slovenčine výraz slovo znamená skôr myšlienku, ktorá bola vyjadrená jazykom. Rozlišuje sa pritom úroveň slov od úrovne skutkov. Niečo iné je rozprávať a iné je vykonať. V hebrejčine slovo a čin sú spolu, t.z., že Boh, keď hovorí, on aj koná. Božie myslenie a Božie konanie sú vyjadrené jedným dabar. Čiže Boh nevie byť rozštiepený ako človek, že teoreticky niečo prisľúbi, ale na skutok zabudne.

Napr. udalosť Poslednej večere Ježiša s apoštolmi je vysvetľovaná prostredníctvom slova. Pri omši sa nepoužíva film, fotografie, alebo iné znaky, ale pomocou slova je táto udalosť znovu sprítomňovaná a vysvetľovaná. Slovo, ktoré sa vysvetľuje, ono neinformuje, ale koná, spôsobuje to, čo ohlasuje. Slovami toto je moje telo... krv, sa aktualizuje to, čo sa pripomína. Čiže slovo sa stáva sviatosťou a vo sviatosti sa koná to, čo bolo predtým ohlásené. Liturgická slávnosť robí evidentnou účinnosť Božieho slova.

Potvrdzuje to aj náuka o stole slova a stole obety, ktorú nachádzame v Sacrosanctum Concilium: „Dve časti, z ktorých určitým spôsobom pozostáva omša, liturgia slova a liturgia eucharistie, sú navzájom tak úzko spojené, že tvoria jediný bohoslužobný úkon.“ [33] To znamená, že liturgia Božieho slova nie je úvod do niečoho, čo má prísť neskôr, ako dôležitejšie, čiže sv. prijímanie. Ale prvá časť kultu je rovnako hodnotná ako druhá. Preto aj postavenie a vysluhovanie homílie je jedinečné. Ona berie svoju hodnotu na jednej strane z vnútorného spojenia s Božím slovom a na druhej strane zo spojenia s celebrovaním sviatostí. Homília je potom mostom, ktorý spája tieto dve časti liturgie. Je potrebné vyvinúť všetko úsilie na to, aby sa v liturgickej slávnosti neoddeľovali tieto dve časti od seba ako nezávislé. Napr. žeby sa prvej časti prisúdil charakter didaktický, pedagogický a druhej časti omše sakramentálny. Tieto dve časti sú vnútorne spojené.

7 Liturgická slávnosť: slovo a sviatosť

Rozdielne spôsoby jedinej Kristovej prítomnosti v bohoslužbe slova a obety vystihol taliansky teológ Ruffini týmito slovami: „Dialogické stretnutie medzi Božím slovom, ktoré interpeluje človeka a odpoveďou človeka, ktorá sa konkretizuje vo viere, je už sakramentálne. Presne povedané: sviatostné stretnutie znamená vznik a plnosť vývoja dialogického stretnutia, ktoré má svoj začiatok v uverení v Božie slovo.“ [34]

Teda, na jednej strane je tu Boh, ktorý sa človeku prihovára, komunikuje, na druhej strane je tu človek, ktorý odpovedá a odpoveď sa volá: viera. Stretnutie sa deje cez znaky: voda pri krste, chlieb a víno pri omši, krizma pri birmovke, rozhrešenie pri

---

32 DRUHÝ VAT. KONCIL: *Dei Verbum*,. 2: „*Haec revelationis oeconomia fit gestis verbisque intrinsece inter se connexis...“*

33 DRUHÝ VAT. KONCIL: *Sacrosanctum Concilium*, 56: *„Duae partes e quibus Missa quodammodo constat, liturgia nempe verbi et eucharistica, tam arcte inter se coniunguntur ut unum actum cultus efficiant.“*

34 RUFFINI, E.: *Iniziazione cristiana.* In: *Nuovo Dizionario di Teologia*, Alba, 1977, s. 672.

pokání, olej pri chorých, vkladanie rúk pri ordo, podané ruky a sľub pri manželstve. Toto stretnutie je sakramentálne, znakové, ale aj slovo je určitý znak. Bez slov by boli sviatosti prázdnymi znakmi, nezrozumiteľnými.

Zaujímavé rozlíšenie napísal španielsky teológ, Alonso Schoeckel. Aby vysvetlil ako rozumie vzťah medzi liturgiou slova a liturgiou obety, rozlišuje medzi aktuálnosťou a aktualizáciou. Aktuálnosť je úsilie kazateľa urobiť biblické posolstvo pre dnešnú dobu plodným, významným, zaujímavým. Iná skutočnosť je aktualizácia, ktorá predstavuje vnútornú charakteristiku toho istého posolstva, skrze ktoré Kristus je prítomný dnes v čítaní a vzniká osobná komunikácia medzi ním a človekom. Vysluhovanie sviatosti aktualizuje Božiu skutočnosť. Ukázať, že Boh je aktuálny aj pre dnešné časy a zostať pritom na rovine intelektuálnej, by bolo ochudobnením. Avšak sviatostná dimenzia, aktualizácia, garantuje hlbšie prežívanie Božej skutočnosti. [35]

Ešte treba dodať, že v rámci liturgie, sa najjasnejšie ukazuje nielen účinnosť Božieho slova a sviatostí, ale Písmo sa stáva eucharistiou. Nielen preto, že liturgia slova vyúsťuje do liturgie obety. Ale hlavne preto, že ako živé údy Kristovho tela sa veriaci ľudia zúčastňujú na dokonalej chvále, ktorú vzdal Kristus Otcovi. Pod vplyvom Ducha Svätého sa tie isté slová z Písma - či sú to žalmy, alebo hymny, alebo modlitby - stávajú vďakovčinením, vďakyvzdávaním (eucharistion). Preto mohol Ambróz napísať: „Keď čítam Písmo, Boh sa vracia prechádzať sa po zemskom raji.“ (Epistola 49, 3.) Uvedomoval si, že keď číta Písmo, pod vplyvom Ducha Svätého slová sprítomňujú Božiu skutočnosť. A Božia prítomnosť vytvára všade raj okolo seba.

Z doposiaľ povedaného vyplýva vzťah, ktorý výstižne pomenoval O. Pesch: „Slovo je dušou sviatosti a sviatostný obrad je stelesnením slova, takže už nemožno oddeľovať od seba slovo a sviatosť, ako to učil Augustín.“ [36]

Je zaujímavé, že čitatelia Tomášovej Summy, po celé storočia nezbadali, že má v náuke o sviatostiach také výpovede, ktoré činia od koreňa zbytočnými kontroverzie na tému: slovo a sviatosť. Tomáš zdôvodňuje, že je potrebná zmyslová látka a determinujúce slovo.[37] Zmyslová látka je potrebná, pretože spása má platiť nielen duši, ale aj telu. A to skrze zmyslový znak a potom tiež preto, lebo Božie slovo samo k nám prišlo v tele. Teda inkarnácia je pre nás model, prečo jestvujú sviatosti. Slovo je zasa potrebné, lebo bez neho by úkon nemohol byť jednoznačný.

Sviatosť práve skrz sviatostné slovo sa stáva ohlasovaním viery. A pretože sviatostný úkon sám má charakter slova, dá sa povedať, že sviatosti sú najkoncentrovanejšou formou ohlasovania. Čiže najsústredenejšia, najzhustenejšia forma ohlasovania je sviatosť, lebo ona spôsobuje to, čo ohlasuje. Ako okuliare, alebo lupa skoncentruje slnečné lúče do jedného bodu, tak že možno aj papier zapáliť, podobne sa dá povedať, že sviatosti sú najkoncentrovanejším bodom ohlasovania a kázania. [38]

---

35 Porov. SCHÖKEL, L. A.: *Commentarios a la constitucion Dei Verbum sobre la divina rivelacion.* Madrid : 1969, s. 699

36 PESCH, O.H.: *Der Ort der Homiletik innerhalb der Theologie.* In: *Verkündingen.* Stuttgart : Kath. Bibelwerk, 1967, s. 63.

37 AKVINSKÝ, T.: *Summa Theologica* III, 60, s. 4 – 7.

38 Porov. PAGIEWSKI, H.: *Personalistyczny charakter przepowiadania slowa Bożiego.* In: *Teologia przepowiadania slowa Bożiego.* Warszawa : Akademia teologii katolickiej, 1970.

8 Kompetencie v ohlasovaní

Po analýze vzťahu medzi slovom a sviatosťami je vhodné rozobrať teraz detajlnejšie vzťah medzi kňazskou, kráľovskou a prorockou funkciou v Cirkvi, čím sa skompletizuje teologická náuka o homílii a jej význam pre diakona. [39] Liturgia je verejná činnosť, verejný úkon kňazskej úlohy Ježiša vykonávaný jeho Cirkvou. Ježišove skutky ako kňaza, v jeho osobnom uctievaní Otca, kulminujú v jeho smrti a zmŕtvychvstaní. Ježišova bohoslužba je samozrejme jedinečne v ňom samom, čiže iba jeho kult má spásonosnú silu. V tomto zmysle spása priamo závisí na účasti na jeho vykúpnej bohoslužbe. Patriť ku Kristovi, byť členom jeho mystického tela, Cirkvi, je základom uvedomelej participácie na jeho kulte a jeho kňazstve. Individuálna alebo spoločná bohoslužba hriešneho ľudstva môže mať spásonosnú účinnosť iba natoľko, nakoľko je účasťou na Kristovom kulte. Z toho sa dá ľahko pochopiť prečo Cirkev prisudzuje takú dôležitosť liturgii a vernému zachovávaniu noriem s ňou spojených. [40]

Kristus, učiteľ, prorok pozýva ľudí k osobnému vzťahu s Bohom. Ten sa rozvíja v odmietaní hriechov a bezpodmienečnou vierou v neho, čím vzniká vnútorný, osobný, intímny vzťah s ním. Zároveň je Ježiš Slovo, ktoré Boh adresuje človeku a pozýva ho k oslave, uctievaniu, bohoslužbe, klaňaniu, vzdávaniu vďaky, čiže k najzákladnejšiemu vzťahu stvorenstva k Stvoriteľovi. Ježiš nepozýva človeka iba k individuálnemu spôsobu vzdávania úcty, ale k uvedomelej participácii na jeho vykupujúcej bohoslužbe. Učiaca úloha vedie ku kňazskej funkcii a uspôsobuje jednotlivca aj spoločnosť na aktívne vykonávanie kňazského úradu (porov. SC 9).

Takže, ako čítame v Sacrosanctum Concilium: *„v liturgii vyvrcholuje činnosť Cirkvi a zároveň v nej pramení všetka jej sila.“* [41] Aj na inom mieste v Sacrosanctum Concilium koncilní otcovia prehlásili, že každá liturgická služba, ako dielo Krista kňaza je mimoriadne posvätným úkonom, ktorému sa čo do účasti nevyrovná tým istým titulom a v tom istom stupni nijaká iná cirkevná činnosť. (SC 7) Alebo v Presbyterorum ordinis: „*Eucharistia sa javí ako prameň a vrchol všetkej evanjelizácie...*“ (porov. CIC 1983 kán. 897).[42]

Výkon prorockej úlohy Krista, ako sme doteraz videli, nie je obmedzený len na volanie k pokániu a ku vzdávaniu vďaky. Existuje celý rad aktivít, ktoré majú prí-

---

39 Porov. KAHANEC, M.: *Zánik trvalého diakonátu ?* In: Verba theologica, roč. 8, 2008, č. 1, str. 135-140.

40 Porov. DALLA TORRE, G: *La collaborazione dei laici alle funzioni sacerdotale, profetica e regale dei ministri sacri.* In: *Monitor Ecclesiasticus*, 109, 1984, s. 164; Porov. tiež DE BERNARDIS, L.M: *Diritti soggettivi e aspectative dei laici in relazione ai " tria munera" della Chiesa nell´attuale evoluzione del diritto canonico.* In: AA.VV.: *I diritti fondamentali del cristiano nella Chiesa e nella societá* (Atti del IV Congresso interanzionale di diritto canonico, Friburgo, (Švajčiarsko) 6.-11. 1980, ed. CORECCO, E. - HERZOG, N. - SCOLA, A., Friburg (Švajčiarsko) - Freiburg (Nemecko) - Milano, 1981, s. 283. Porov. tiež BROVELLI, F.: *L'omelia parte della celebrazione liturgica.* In: AA.VV.: *Predicare oggi.* Milano : Ancora, 1982, s. 115-136.

41 DRUHÝ VAT. KONCIL: *Sacrosanctum Concilium*, 10: *„Liturgia est culmen ad quod actio Ecclesiae tendit et simul fons unde omnis eius virtus emanat.“*

42 DRUHÝ VAT. KONCIL: *Presbyterorum Ordinis*,. 5: *„Quapropter Eucharistia ut fons et culmen totius evangelizationis apparet...“.*

buznosť s ohlasovaním, pochopením, vysvetľovaním a komunikáciou plnej pravdy o spáse a vykúpení (porov. LG 12, 13, 24, 25; CD 4; PO 4).

Druhý vatikánsky koncil, vychádzajúc z tradície Cirkvi, urobil dôležité rozlíšenie, ktoré sa týka liturgického ohlasovania. Kým všeobecné ohlasovanie je účasťou na prorockom ohlasovaní Krista, liturgické ohlasovanie, čiže homília je skutok Krista, kňaza a preto aj diakon má na ňom účasť skrze ordináciu.

Ešte si treba všimnúť, že ani funkcia Krista - kráľa nevypadáva z kontextu ohlasovania. V liturgii sa prezentuje komplex vzťahov založených na sviatostnej konfigurácii voči Kristovi. Tieto vzťahy sú multivalentné. Kráľovský úrad Ježiša je jasný v tom, že on vedie tých, ktorí veria v neho, vo výkupnej submisii Otcovej vôli. V tom istom čase je on tým, ktorý vyprázdnil seba samého, poslušný až na smrť. Je dobrý pastier, pastier stáda, ale je zároveň baránkom božím. [43]

Každý má v liturgickom slávení úlohy, ktoré sú mu vlastné a často sú multivalentné. To však neznamená že sú okrajové v porovnaní s inými úlohami. V liturgickej oslave Ježiš koná nie iba ako kňaz a obeť, ale tiež ako kráľ, ako hlava jeho mystického tela. Vo vzťahu k zhromaždeniu, je Ježiš vodcom a predstaveným. Vo vzťahu k Otcovi, Ježiš zhŕňa modlitbu celého spoločenstva a robí z nej chválospev. Liturgia je úkon celého tela: hlavy aj údov, ale usporiadaným spôsobom (porov. CIC 1983, kán. 899 § 2.)

Primárna úloha ordinovaného služobníka je sviatostná reprezentácia Krista ako hlavy (porov. LG 10, 11, 20; PO 2, 5, 12; kán. 1008 CIC 1983).

To znamená, že on nie je predstaveným (vodcom, predsedom) v tom zmysle, žeby bol ľuďmi volený ako poslanec. V demokratických krajinách sme si zvykli dívať sa na vedúcich pracovníkov, ako na takých, ktorým na čas bola odovzdaná moc riadenia. Ale v Cirkvi je kráľovská funkcia iná. Vyplýva zo sviatostnej konfigurácie ku Kristovi. To má špecifický význam pre homíliu a pre definovanie toho, kto ju môže prednášať: kňaz, diakon, biskup.

9 Sakramentálna konfigurácia: *in persona Christi*

Čím intímnejšie spojenie s osobou Ježiša Krista sa vyžaduje na určitý úkon, tým menej je iná osoba schopná vykonávať tento úkon. Napríklad odpustenie hriechov je vnútorný, intímny, osobný úkon Krista v osobe kňaza, ktorý žiadna iná ľudská osoba nemôže urobiť. Čiže na základe určitej konfigurácie voči Kristovi, človek – kňaz je uschopnený vykonávať úkony, ktoré sú osobnými úkonmi Krista. Do spovedelnice by si mohol sadnúť aj lepší odborník z psychológie, ale to čo by robil, by nebolo sviatosťou iba poradenstvom. Aj na kazateľnicu sa môže postaviť laik. Ale to, čo by prednášal by nebola homília, iba múdra reč. [44]

V liturgii sa zúčastňujeme na najosobnejších aktivitách Ježiša, Boha a človeka a jeho účinnej obete seba samého Otcovi. Táto špecifická dynamika Boha a človeka v jednej osobe Ježiša Krista je reprezentovaná vo vzťahu vysväteného služobníka a ľudí. Obidva rozmery sú nevyhnutnou časťou verejnej bohoslužby. Keď je takto daná

---

43 Porov. DAMIZIA, G.: *Rapporto tra munus docendi e munus sanctificandi.* In: *Monitor Ecclesiasticus*, 109, 1984, s. 100-121.

44 Porov. CORECCO, E.: *Riflessione giuridico-istituzionale su sacerdozio comune e sacerdozio ministeriale.* In: *Popolo di Dio e sacerdozio (Atti del IX Congresso nazionale dell´ATI, Cascia 1981).* Padova : 1983.

osobná intimita úkonu služby a jej jednoty, iba vysvätený služobník (teda aj diakon) môže hovoriť a konať v mene Ježiša Krista ako hlavy, in persona Christi.[45]

V liturgii vykonáva Kristus všetky tri funkcie svojej vykupiteľskej misie kňaza, proroka a kráľa, hoci liturgia je stále charakterizovaná ako úkon Krista - kňaza. Na to sa treba dívať z obidvoch perspektív: Cirkvi a Kristovej obety, t.j. aktivity Krista ako Boha a človeka. Pozerajúc na veci z božskosti Krista ako kráľa, ukazuje sa, že On vedie celé zhromaždenie, je jeho hlavou, ako prorok On ohlasuje Božie slovo, ba On je Božie slovo, On je slovo Boha. Ako kňaz, On obetuje prijateľnú obetu jeho vlastného tela a krvi Otcovi.

Keď sa pozeráme na celú záležitosť z perspektívy ľudskosti Krista, táto dynamika je značne iná. Ľudský Ježiš - kráľ: úplne sa podriaďuje vôli Otca. Ľudský Ježiš - prorok: počúva posolstvo Otca, prijíma ho do svojho srdca tak hlboko, že sa vlastne stáva telom, jeho stelesnením. Ľudský Ježiš - kňaz: je nevinnou obeťou obetovanou za hriešnikov. Liturgické zhromaždenie aktivizuje túto dynamiku osobného Ježišovho bytia a jeho vzťahov. Ten, kto prednáša homíliu, koná sviatostne na mieste Ježiša kňaza, vyslovujúc jeho slová a vykonávajúc jeho kult. Vystupuje ako prorok, ohlasujúci a vysvetľujúci Božie slovo a ako kráľ, ktorý má autoritu pastiera.[46]

10 Mimohomiletické formy ohlasovania

Okrem homílie je dnes potrebná nová evanjelizácia, ktorá vyžaduje od posvätných služobníkov čo najväčšie úsilie. „Diakoni, posilnení modlitbou a láskou k Eucharistii, okrem svojej účasti na diecéznych alebo farských programoch, ktoré sa týkajú katechézy, evanjelizácie alebo prípravy ku sviatostiam, do svojho prostredia majú odovzdávať posolstvo jasnými slovami. Okrem toho majú byť aktívni aj na miestach, kde sa vytvára verejná mienka, alebo kde sa vysvetľujú etické normy (napríklad v sociálnych službách, v službách pre rodinné právo, pre život, atď).“[47] Mali by si vysoko vážiť a využívať veľké možnosti, ktoré evanjelizácii poskytuje: náboženská a mravná výchova v školách (porov. *CIC* 804-805); ako aj vyučovanie na katolíckych i štátnych univerzitách (porov. *CIC* 810). Keďže dnes žijeme v dobe informačnej revolúcie a expanzie rôznych masovokomunikačných prostriedkov, prvé prípravné ohlasovanie i ďalšia katechéza a prehlbovanie „sa bez týchto prostriedkov nemôžu zaobísť.“[48]

---

45 Porov. GOENAGA, J. A.: *L'omelia: azione sacramentale e azione magisteriale.* In: *Liturgia,* 11, 1977, č.239-240, s. 174-193.

46 Porov. RICCHETTI, D.: *L'Omelia: attualizzazione del mistero, alimento della vita spirituale.* In: *Liturgia,* 15, 1981, č.351-352, s. 734-747; BROVELLI, F.: *La celebrazione liturgica: la Parola si fa evento*. In: *Vita Monastica,* 39, 1985, č.163, s. 27-46.

47 KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 26.

48 PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1975. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1999, čl. 45.

Tieto nové areopágy vyžadujú okrem zdravej náuky, veľkorysosti a osobného nasadenia [49] aj svedomitú odbornú prípravu, aby sa stali účinnými nástrojmi ohlasovania dnešným ľuďom aj samotnej spoločnosti. Vďaka nim môže Cirkev hlásať „zo striech“ (*Mt* 10,27 *Lk* 12,3). Oni sa stali modernou kazateľnicou pre celé zástupy, avšak hlásateľ by nemal zabúdať, že evanjeliové posolstvo má preniknúť až do srdca každého poslucháča s takou silou, ako keby bolo hlásané iba jemu. Diakoni v tejto službe by mali mať vždy na mysli prvotnú a pevnú požiadavku vysvetliť pravdu. Ich angažovanie sa v médiách by sa malo riadiť podľa noriem, ktoré vydala biskupská konferencia (porov. *CIC* 831).[50]

Cirkev je svojou podstatou misionárska, pretože prijala od vzkrieseného Pána príkaz ohlasovať evanjelium každému stvoreniu a pokrstiť tých, ktorí uverili (porov. *Mk* 16, 15-16; *Mt* 28, 19). Hoci sú diakoni inkardinovaní do partikulárnej Cirkvi, sú aj služobníkmi univerzálnej Cirkvi a nijako nemôžu byť vyňatí z jej misionárskej úlohy. V podstate by mohli byť pripravení aj na misie, a to takým spôsobom a mierou, ako im dovoľujú rodinné (ak sú ženatí) a stavovské i pracovné povinnosti. Celá ich služba by mala mať misionárske jadro, ktoré v sebe zahŕňa službu slova, liturgie a charity. Toto misijné poslanie sa uskutočňuje v každodennom živote.[51] Civilné zamestnanie robí v tomto ohľade z diakona „originálny typ“ s osobitným poslaním. [52]

Záver

Úvaha nad funkciou diakona v kontexte liturgického homiletického ohlasovania nás privádza k poznaniu dôležitosti rozvíjať povolanie a charizmu stálych diakonov. Ich miesto nie je len „náhradnícke“ tam, kde chýbajú kňazi. Charizma diakona má svoje jasne formulované miesto v štruktúre Božieho ľudu. Potom aj služba ohlasovania získa nové homiletické prístupy a bude požehnaním pre rozvoj Cirkvi.

Prof. ThDr. JCDr. Anton Fabian, PhD
Teologická fakulta v Košiciach
fabian.ant50@gmail.com

[49] Porov. JÁN PAVOL II.: *Live your mission joyously and faithfully*. (sunday angelus, 20. februára 2000). In: http://www.clerus.org/clerus/dati/2000-10/11-999999/ANGELUS.html (27. 10. 2006).
[50] Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 26; porov. PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. 1975. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 1999, čl. 45.
[51] Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV: Direktórium pre službu a život trvalých diakonov. 1998. Trnava : Spolok svätého Vojtecha 2002, čl. 27.
[52] CONGAR, Y.: Die Stellung des Diakonats in einer Theologie der Ämter. In: ULLRICH, L. (edit.): *Das Amt des Diakons*. Leipzig : St. Benno – Verlag 1977, s. 205.